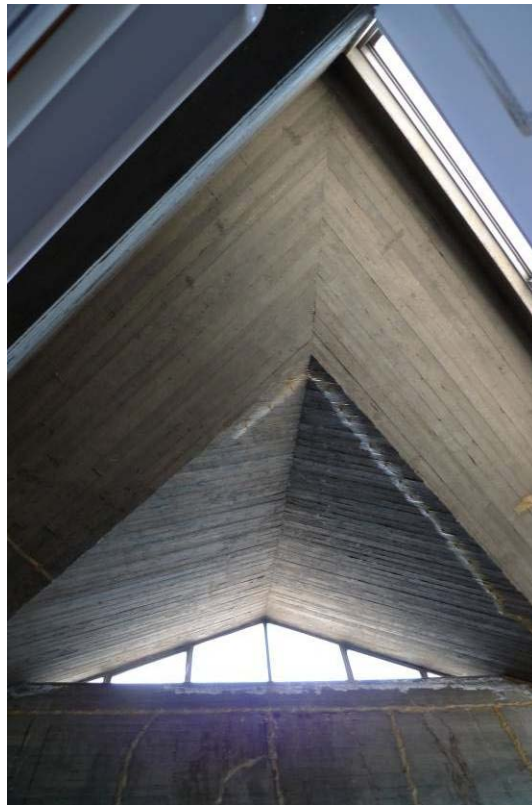

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ ΙΩΑΝΝΗ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΩΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2014

ΗΜΕΡΙΔΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οργάνωση: περιοδικό «Ελληνικές Κατασκευές»
Συνεργαζόμενοι φορείς: Αρχαία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής, Ωδείο Αθηνών
Επιστημονικός υπεύθυνος: Παναγιώτης Τσακόπουλος, Δρ αρχιτέκτων

Επιστημονικοί Αρωγοί:
Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής, Ελληνικό Τμήμα Do.co.mo.mo., Monumenta

Χρόνος πραγματοποίησης: **20 Δεκεμβρίου 2014**
Χώρος πραγματοποίησης: **Κτίριο Ωδείου Αθηνών**

Το αρχιτεκτονικό περιοδικό «Ελληνικές Κατασκευές», με τη συνεργασία του Ωδείου Αθηνών και των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη, οργανώνει το Σάββατο 20 Δεκεμβρίου, στην αίθουσα συναυλιών του Ωδείου Αθηνών, Επιστημονική Ημερίδα αφιερωμένη στο έργο του Ιωάννη Δεσποτόπουλου.

Ο Ιωάννης Δεσποτόπουλος (1903-1992), αρχιτέκτονας, εικαστικός, θεωρητικός και δάσκαλος, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές της ελληνικής αρχιτεκτονικής του 20ού αι. με ευρωπαϊκή εμβέλεια. Μαθητής του Bauhaus της Βαϊμάρης (ο μοναδικός Έλληνας), συνεργάτης του Erich Mendelsohn και ενεργό μέλος της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κοινότητας πριν τον πόλεμο, θα υλοποιήσει σημαντικό έργο στην Ελλάδα στη δεκαετία του '30, με αντικείμενο κυρίως νοσοκομειακά συγκροτήματα και θα εκλεγεί καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π. (1943), από την οποία θα απομακρυνθεί για πολιτικούς λόγους το 1946. Προσκεκλημένος του Σουηδικού Ινστιτούτου, θα καταφύγει στη Σουηδία, όπου θα παραμείνει επί 15 χρόνια (1947-1961) και όπου θα διδάξει σαν προσκεκλημένος καθηγητής στη Στοκχόλμη, το Γκέτεμποργκ και την Ουψάλα και θα εκπονήσει μια σειρά αρχιτεκτονικές μελέτες, κυρίως για κτίρια υγείας στη Σουηδία και την Ελλάδα, για λογαριασμό του Σουηδικού Ερυθρού Σταυρού και για κοινοτικά-πολιτιστικά κέντρα για σουηδικές επαρχιακές πόλεις. Ταυτόχρονα ταξιδεύει συχνά στη Γερμανία, όπου διδάσκει και δίνει διαλέξεις και έχει επαφές με την ακαδημαϊκή κοινότητα. Επιστρέφει εκ νέου στην Ελλάδα το 1961 και επανεκλέγεται καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων, ενώ ταυτόχρονα επεξεργάζεται το θεωρητικό έργο του *Η Ιδεολογική δομή των πόλεων* και τη μελέτη του Πνευματικού Κέντρου της Αθήνας, με την οποία ασχολείται για παραπάνω από 20 χρόνια.

Ο Ιωάννης Δεσποτόπουλος αφήνει το στίγμα του στα ελληνικά αρχιτεκτονικά πράγματα της δεκαετίας του '60, κυρίως μέσα από τη διδασκαλία του στη Σχολή της Αθήνας και μέσα από το σημαντικό θεωρητικό του έργο. Αντίθετα, δεν καταγράφεται το μεταπολεμικό αρχιτεκτονικό και εικαστικό του έργο στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου του μεγαλύτερου μέρους των μελετών του Π.Κ.Α. Ο ίδιος φαίνεται να παραμένει απομονωμένος από την ελληνική αρχιτεκτονική κοινότητα σε όλη τη διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα, μετά το 1961. Δεν δημοσιεύει

μελέτες του, παρεμβαίνει ελάχιστα στη συζήτηση για την αρχιτεκτονική, δεν παίρνει μέρος σε κανένα από τους πολλούς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, ειδικά της περιόδου 1960-80. Οι αρνητικές έως επιθετικές αντιδράσεις των Ελλήνων αρχιτεκτόνων για τη μελέτη του Πνευματικού Κέντρου της Αθήνας είναι χαρακτηριστικές αυτής της απομόνωσης. Είκοσι χρόνια μετά τον θάνατο του Δεσποτόπουλου, ελάχιστα στοιχεία έχουν μελετηθεί από το έργο του, ενώ δεν υπήρξε και καμία σχετική έκδοση μετά το θάνατό του, παρά την κινητοποίηση για τη διάσωση του έργου του από παλαιούς μαθητές και συνεργάτες του στη δεκαετία του '90. Περιορισμένα είναι επίσης μέχρι σήμερα τα άρθρα και οι αναφορές στην προσωπικότητα, τη διδασκαλία και την αρχιτεκτονική του συνεισφορά.

Το Αρχείο του Ι. Δεσποτόπουλου είναι σήμερα προσβάσιμο στα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη. Περιλαμβάνει πάνω από 15000 καταγεγραμμένα αρχιτεκτονικά σχέδια, ένα μέρος του ζωγραφικού του έργου και ένα μεγάλο αριθμό μη καταγεγραμμένων εγγράφων, σημειώσεων και αδημοσίευτων κειμένων. Μόλις πρόσφατα το ενδιαφέρον για το έργο του αρχίζει να γίνεται εντονότερο με δημοσιεύσεις και διαλέξεις στην Ελλάδα και την εκπόνηση τεσσάρων διδακτορικών διατριβών πάνω σε επιμέρους πτυχές του σε ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια.

Η Ημερίδα στοχεύει να διερευνήσει τις διαφορετικές πλευρές της δραστηριότητας του Ιωάννη Δεσποτόπουλου, με αναφορές στο θεωρητικό, εκπαιδευτικό και αρχιτεκτονικό του έργο. Να αποτιμήσει ιστορικά και κριτικά αυτό το έργο, να επιχειρήσει τις συσχετίσεις του με τη σύγχρονη του ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική παραγωγή και εν τέλει την επανατοποθέτησή του στον ελληνικό και ευρωπαϊκό χάρτη της αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα. Οι εργασίες της θα πραγματοποιηθούν σε δύο συνεδρίες (πρωινή και απογευματινή) διάρκειας περίπου τεσσάρων ωρών η κάθε μία, με ενδιάμεσο διάλειμμα μιάμισης ώρας. Θα παρουσιαστούν συνολικά 18 εισηγήσεις διάρκειας 17' η κάθε μία. Μετά από κάθε συνεδρία θα επακολουθήσει συζήτηση.

Η Ημερίδα θα συνοδεύεται από την έκδοση τεύχους με παρουσίαση φωτογραφιών και σχεδίων του κτιρίου του Ωδείου Αθηνών, που δημοσιεύονται για πρώτη φορά και προέρχονται από το αρχείο του αρχιτέκτονα στα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής του Μουσείου Μπενάκη. Επιμελητής της έκδοσης είναι ο Γιώργος Αγγελής, αρχιτέκτων, Λέκτωρ, Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Θα ακολουθήσει τους επόμενους μήνες η έκδοση Καταλόγου που θα περιλαμβάνει τις ανακοινώσεις της Ημερίδας σε ελληνική και αγγλική γλώσσα.

Τις εργασίες της Ημερίδας θα κλείσει μικρή συναυλία μαθητών του Ωδείου Αθηνών με μουσικά έργα που αρθρώνονται με το αρχιτεκτονικό έργο του Ι. Δεσποτόπουλου.

Πρόγραμμα Ημερίδας

Έναρξη και χαιρετισμοί, 9:45-10:30

Παναγιώτης Τσακόπουλος, αρχιτέκτων, Δ/ντής σύνταξης «Ελληνικές Κατασκευές»
Νίκος Τσούχλος, Πρόεδρος του Ωδείου Αθηνών

Ηλίας Κωνσταντόπουλος, Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής
Παναγιώτης Τουρνακιώτης, Ελληνικό Τμήμα Do.co.mo.mo.
Ειρήνη Γρατσία, Monumenta

Μάρω Αδάμη, αρχιτέκτων, Ομότιμη Καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, Δ/ντρια ΑΝΑ:
 Το Αρχείο Δεσποτόπουλου στα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής

10:30-12:00 Πρώτη Πρωινή συνεδρία

Ενότητα Αα: Ο θεωρητικός, ο πολεοδόμος, ο εικαστικός, ο δάσκαλος

Ηχογραφημένο απόσπασμα διάλεξης του Ι.Δ. στο ΕΜΠ

Ομιλητές:

1. **Μηλένη Παναγιωτοπούλου**, Δρ αρχιτέκτων, Αν. Καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
 Ιωάννης Δεσποτόπουλος – Η προσωπικότητά του.
 Η διαλεκτική σχέση με το αρχιτεκτονικό και ζωγραφικό του έργο
2. **Γιώργος Σαρηγιάννης**, αρχιτέκτων, Ομότιμος Καθηγητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
 Δεσποτόπουλος – Le Corbusier: Χάρτα της Αθήνας (LC)
 και Στοιχεία Χάρτα της Αθήνας II (JD)

Ηχογραφημένο απόσπασμα διάλεξης του Ι.Δ. στο ΕΜΠ

3. **Τάσος Μπίρης**, αρχιτέκτων, Ομότιμος Καθηγητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
 Υποφωτισμένες ή και κρυμμένες όψεις του αρχιτεκτονικού μας τοπίου:
 Η υπόθεση εξαφάνισης του Ιωάννη Δεσποτόπουλου.
4. **Λάζαρος Καλυβίτης**, αρχιτέκτων:
 Ο Καθηγητής Γιάννης Δεσποτόπουλος.
 Η προσωπικότητα ενός Αρχιτέκτονα μέσα από τη διδασκαλία του.

12:00-12:30 Διάλειμμα / καφές

12:30-13:45 Δεύτερη Πρωινή συνεδρία

Ενότητα Αβ: Ο θεωρητικός, ο πολεοδόμος, ο εικαστικός, ο δάσκαλος

Ομιλητές:

1. **Μάρω Αδάμη**, αρχιτέκτων, Ομότιμη Καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, Δ/ντρια ΑΝΑ:
Το εικαστικό έργο του Ιωάννη Δεσποτόπουλου
2. **Λίνα Δήμα**, αρχιτέκτων, υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ, Βερολίνο:
Η διδασκαλία του Ιωάννη Δεσποτόπουλου στην ενότητά της με το θεωρητικό και αρχιτεκτονικό του έργο
3. **Παναγιώτης Τουρνικιιώτης**, αρχιτέκτων, Καθηγητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
«Πολεοδομική»: επιστήμη ή πολιτική;
4. **Λουκάς Μπαρτατίλας**, αρχ/των, υποψήφιος διδάκτωρ, Bauhaus Universität-Weimar:
Jan Despo – Ο Ιωάννης Δεσποτόπουλος στο πλαίσιο της Γερμανικής Ακαδημίας Τεχνών (Akademie der Künste - Berlin).

13:45-14:15 Ερωτήσεις - συζήτηση

14:15-15:45 Μεσημεριανό Διάλειμμα

15:45-17:15 Πρώτη Απογευματινή συνεδρία

Ενότητα Β: Αρχιτεκτονικό έργο Ι – Η δεκαετία του '30 και η σουηδική περίοδος

Ομιλητές:

1. **Ζαφείρα Καμπούρη**, αρχιτέκτων Α.Π.Θ., MSc Design & Digital Media Edinburgh College of Arts – **Δήμητρα Γλύκα**, αρχιτέκτων Α.Π.Θ., Μ.Τ. Οικονομική και Διοίκηση για Μηχανικούς, Πανεπιστήμιο Αιγαίου:
Μελέτες του Ιωάννη Δεσποτόπουλου για τη Χίο στη δεκαετία του '30
2. **Αιμιλία Αθανασίου**, αρχιτέκτων, υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ:
Η Μηχανή Υγείας του Ιωάννη Δεσποτόπουλου
3. **Ανδρέας Γιακουμακάτος**, αρχιτέκτων, Καθηγητής, Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα:
Ιωάννης Δεσποτόπουλος, ο Έλληνας κλασικός του ευρωπαϊκού μοντέρνου
4. **Παναγιώτης Τσακόπουλος**, αρχιτέκτων, Δ/ντής σύνταξης «Ελληνικές Κατασκευές»:
Διαδικότητα και αντίφαση: Το «σουηδικό ιδίωμα» του Ιωάννη Δεσποτόπουλου
5. **Σωτήρης Ζαρούλας**, αρχιτέκτων, υποψήφιος διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Μιλάνου:
Η ιδέα της παράδοσης στο έργο του Ιωάννη Δεσποτόπουλου: συνέχεια και ρήξη

17:15-17:45 Διάλειμμα / καφές

17:45-19:15 Δεύτερη Απογευματινή συνεδρία

Ενότητα Γ: Αρχιτεκτονικό έργο ΙΙ – Η ελληνική δεκαετία του '60 και '70

Ομιλητές:

1. **Γιάννης Λιακατάς**, αρχιτέκτων, Ομότιμος Καθηγητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
«Γραφείο οδού Σουηδίας»: ειρωνική σύμπτωση της ακμής και του τέλους –επίσης γόνιμου- της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής παρουσίας του Ιωάννη Δεσποτόπουλου
2. **Χριστιάνα Τζάμου**, τελειόφοιτη Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
Η Ιδεολογία της Αρχιτεκτονικής / Η Αρχιτεκτονική της Ιδεολογίας:
Το Πνευματικό Κέντρο των Αθηνών, 1959
3. **Γιώργος Αγγελής**, αρχιτέκτων, Λέκτωρ, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
Η συνθετική δομή του Ωδείου Αθηνών:
Προς μια διδασκαλία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης
4. **Τηλέμαχος Ανδριανόπουλος**, αρχιτέκτων, Λέκτωρ, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ:
ΣΥΛ Αθηνών: Υπεραστικός Σταθμός ή Μητροπολιτική επιμονή
5. **Ηλίας Κωνσταντόπουλος**, αρχιτέκτων, Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Παν. Πατρών:
Εκλεκτικές συσχετίσεις στο έργο του Ιωάννη Δεσποτόπουλου

19:15-20:00 Συζήτηση και κλείσιμο της Ημερίδας

20:00-20:15 Διάλειμμα

20:15-21:00: Μικρή συναυλία

Μαθητές του Ωδείου Αθηνών παρουσιάζουν μουσικά έργα που αρθρώνονται με το αρχιτεκτονικό έργο του Ι. Δεσποτόπουλου.